

Bouwtekeningen bij ‘De Kerckhaen door de eeuwen heen’

Bijlage bij ‘De Kerckhaen door de eeuwen heen – bronnenonderzoek’

Toelichting bij onderstaande **bouwtekening van architect W.A. Scholten uit 1846:**

Op onderstaande bouwtekening is de architecturale bouwtekening uit 1846 te zien met het '**Ontwerp tot vergroting van de Roomsche Katholieke Kerk in de Beemster**'. De tekening is gemaakt door de architect en ondernemer Willem Anthony Scholten (1818 – 1861).

De technische tekening toont verschillende aanzichten en plattegronden van het kerkgebouw:

- **Gevelaanzichten:** Links en in het midden zie je de voor- en zijgevels, inclusief een kerktoren met kruis.
- **Plattegronden:** Onderaan staan twee gedetailleerde plattegronden die de indeling van de kerkzaal en de aangrenzende ruimtes, pastorie en sacristie + slaapkamers en bibliotheek, weergeven.
- **Plattegrond bovenverdieping:** Hierop zie je de blaasbalgen van het orgel ingetekend.
- **Het Schip:** Het grootste rechthoekige deel is de kerkzaal. De kleine vierkantjes geven de kolommen aan die het dak ondersteunden.
- **Het Priesterkoor:** Aan de rechterkant van de plattegrond zie je een verhoging of aparte nis voor het altaar.
- **Dwarsdoorsnede:** Hier zie je de houten boogconstructie en het orgel
- **Handschrift:** Bovenaan de tekening staan handgeschreven toelichtingen en goedkeuringen die horen bij het officiële ontwerpproces.

In 1905 kreeg architect S.B. van Sante (1876 – 1936) uit Zaandam de **opdracht om de voormalige schuilkerk te verbouwen**, die nu de St. Jan werd genoemd.¹ De voormalige schuilkerk onderging een grondige renovatie, zoals ook blijkt uit het bestek uit 1906 van architect S.B. van Sante.²

NB. De bestaande pastorie aan de voorkant van het gebouw is in deze tekening niet meegenomen.³

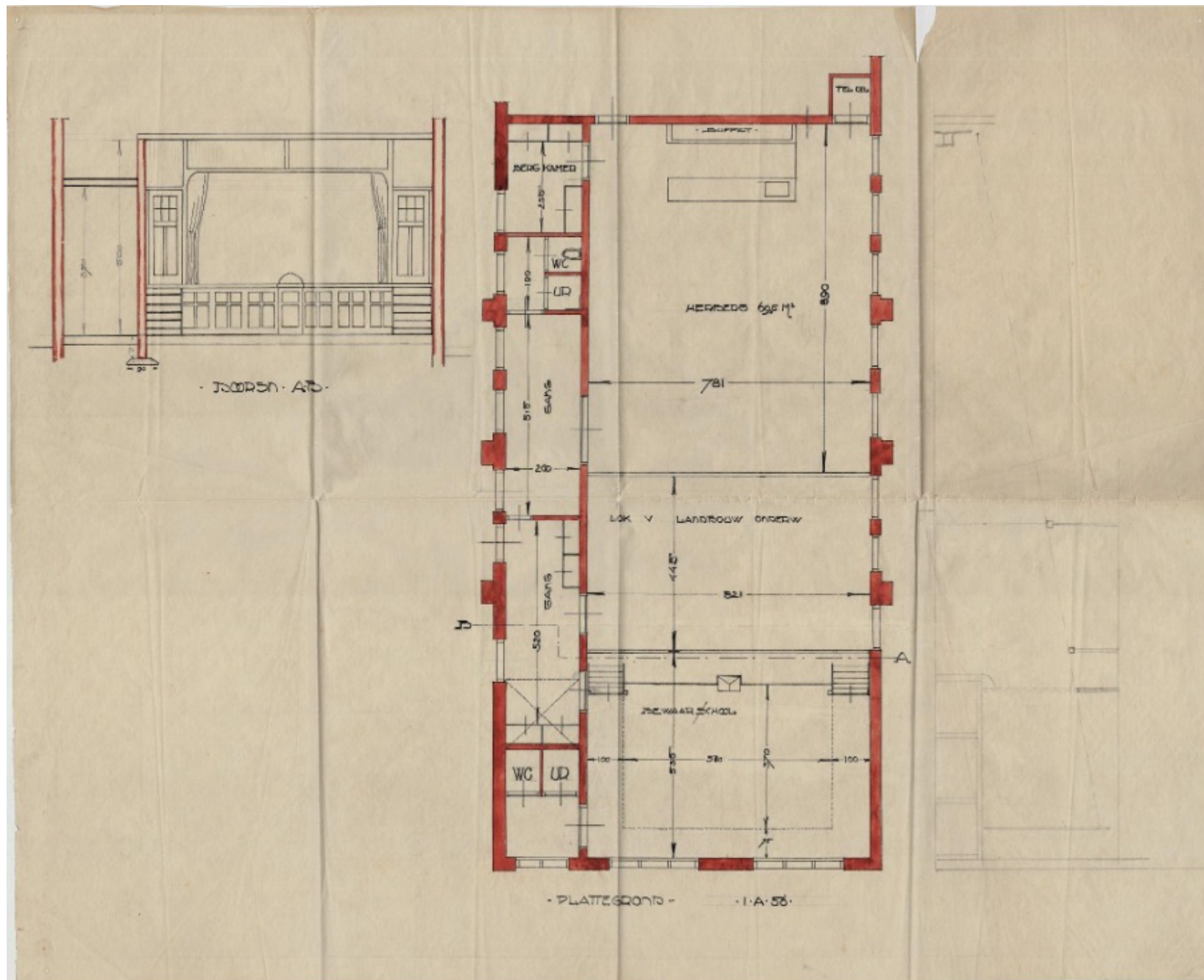
De plattegrond brengt verschillende historische functies in kaart die kenmerkend zijn voor de maatschappelijke rol van De Kerckhaen:

- **Onderwijsbestemming:** Op de plattegrond zijn specifieke ruimtes aangewezen voor onderwijs, zoals "**Landbouw Onderw**" (Landbouwonderwijs) en "**Bewaarschool**". Het gebouw had niet alleen een religieuze of recreatieve functie, maar speelde ook een rol in de educatie van de lokale Beemster gemeenschap.
- **Zaalcapaciteit:** De centrale ruimte is gemarkeerd als "**Herberg**".
- **Architectuur:** Linksboven is een doorsnede ("**Doorsn. A-B**") te zien van het podium met gordijnen, de gemeenschapszaal voor het dorp.

¹ J.C. van der Loos, 300-jarig bestaan H. Joannes de Dooper, blz 52

² Waterlands Archief, Blok 0552, inventarisnummer 51B

³ Waterlands Archief, Blok 0552, inventarisnummer 51B, Verbouwing voormalige R.K. Kerk 1906 S.B. van Sante

Bouwtekeningen van De Kerckhaen door de eeuwen heen

Hieronder zie je het "**Plan tot verbouwing van het voormalige R.K. Kerkgebouw te Beemster**" uit **februari 1906**. Deze blauwdruk toont hoe de oude katholieke schuilkerk na de ingebruikname van de nieuwe kerk in 1879 werd heringericht voor andere doeleinden.

De tekening is ingedeeld in drie hoofdonderdelen:

1. Nieuwe Indeling Begane Grond

Hier zie je hoe het grote gebouw werd opgesplitst in kleinere eenheden:

- **Woning voor de Koster:** Aan de linkerzijde zie je vertrekken gereserveerd voor de koster van de kerk.
- **Sociale ruimtes:** Er is een "**Vergaderzaal voor mannen**" en een "**Zaal voor vrouwen**" ingetekend. Dit was kenmerkend voor die tijd, waarbij verenigingsleven vaak strikt gescheiden was.
- **Woningen voorzijde:** Aan de onderkant van de tekening zie je "**woning No. 1**" en "**woning No. 2**", compleet met een woonkamer, keuken en bedsteden.
- **Opslag:** Ruimtes voor "**Brandstoffen**" en een "**Bergplaats**" voor materialen.

2. Nieuwe Indeling Verdieping

De bovenverdieping werd ingericht met diverse **slaapkamers** voor de woningen beneden en grote **zolders** voor opslag.

3. Fundering-Plan & Grondtekening

De rechter twee panelen tonen de technische basis:

- **Fundering:** De stippen en lijnen geven de locaties van de heipalen en draagmuren aan.
- **Kelder:** Er zijn twee kelders ingetekend, aangeduid als "**Bestaande Kelder**" en "**Nieuwe Kelder**".

Deze tekening markeert het moment dat de Kerckhaen ophield een schuilkerk te zijn en transformeerde tot een gemeenschapsgebouw, een rol die het nog steeds vervult.

50477L: 1 से 100.-

J. Frank Auble ARCHITECT

7th.
BELMONT.

GRONDBALKLAGE.

Op onderstaande bouwtekening, ontworpen door S.B. van Sante in 1906, maar getekend in 1958,⁴ wordt de "**Bestaande toestand van het parochiehuis te Beemster**" (De Kerckhaen) in kaart gebracht.

De tekening bevat de volgende onderdelen:

1. Gevelaanzichten (Links en middenonder)

- **Noordgevel & Zuidgevel:** De lange zijdes van het gebouw. Je ziet hier de ritmiek van de ramen en deuren. De hoge ramen verraden nog steeds de oorspronkelijke functie als kerkzaal.
- **Westgevel:** De kopse kant van het gebouw met de karakteristieke puntgevel.

2. Plattegronden (Midden)

- **Begane grond:** Hier bevinden zich onder andere **twee zalen**, een **gelagkamer**, een **keuken**.
- **Verdieping:** De bovenverdieping is verdeeld in kleinere kamers, waaronder **slaapkamers** voor de inpandige woningen en opslagruimtes.

3. Doorsnedes (Rechtsboven)

Er zijn twee doorsnedes te zien die de interne hoogte van het gebouw tonen. De rechter doorsnede is interessant omdat deze het **houten spantwerk** van de kapconstructie laat zien. Dit geeft een goed beeld van de enorme open ruimte die de oude schuilkerk ooit was.

4. Situatietekening (Rechtsonder)

Rechtsonder staat een klein kaartje (schaal 1:1000) dat de ligging van het gebouw aan de **Jisperweg** laat zien, inclusief de omliggende kavels en de slootstructuur die zo kenmerkend is voor de Beemster.

Interessant detail: De tekening is voorzien van een blauwe stempel van de **Provinciale Planologische Dienst van Noord-Holland**, gedateerd op 15 april 1958. Dit betekent dat de tekening officieel werd gebruikt voor ruimtelijke planning of een nieuwe vergunningaanvraag in die tijd.

⁴ Waterlands Archief, Blok 0552, inventarismummer 53

De onderstaande blauwdruk uit **december 1909** toont het "**Ontwerp voor den bouw van een Zusterhuis en School te Beemster**". Het betreft de voorgevel van de OLV van Lourdesschool, die naast de Joannes de Doperkerk en De Kerckhaen ligt.

Op deze tekening zijn de volgende onderdelen te herkennen:

1. Het Zusterhuis (Links)

Het linkergedeelte van het gebouw was bestemd als woonverblijf voor de zusters.

- **De Toren:** Opvallend is de sierlijke torenspits met een kruis, wat aangeeft dat zich in dit gedeelte ook een kleine kapel bevond.
- **Architectuur:** De stijl is typisch voor de vroege 20e eeuw, met verticale raampartijen en decoratieve elementen in het metselwerk.
- **Jugendstil elementen:** Dit zie je terug in de decoratieve details en de soms asymmetrische accenten in de gevel. De Jugendstil (ook wel Art Nouveau genoemd) was rond 1910 nog erg populair in Nederland.
- **Rationalistische invloeden:** Dit uit zich in het eerlijke materiaalgebruik en de functionele opbouw van het schoolgebouw, geïnspireerd door architecten als Berlage.

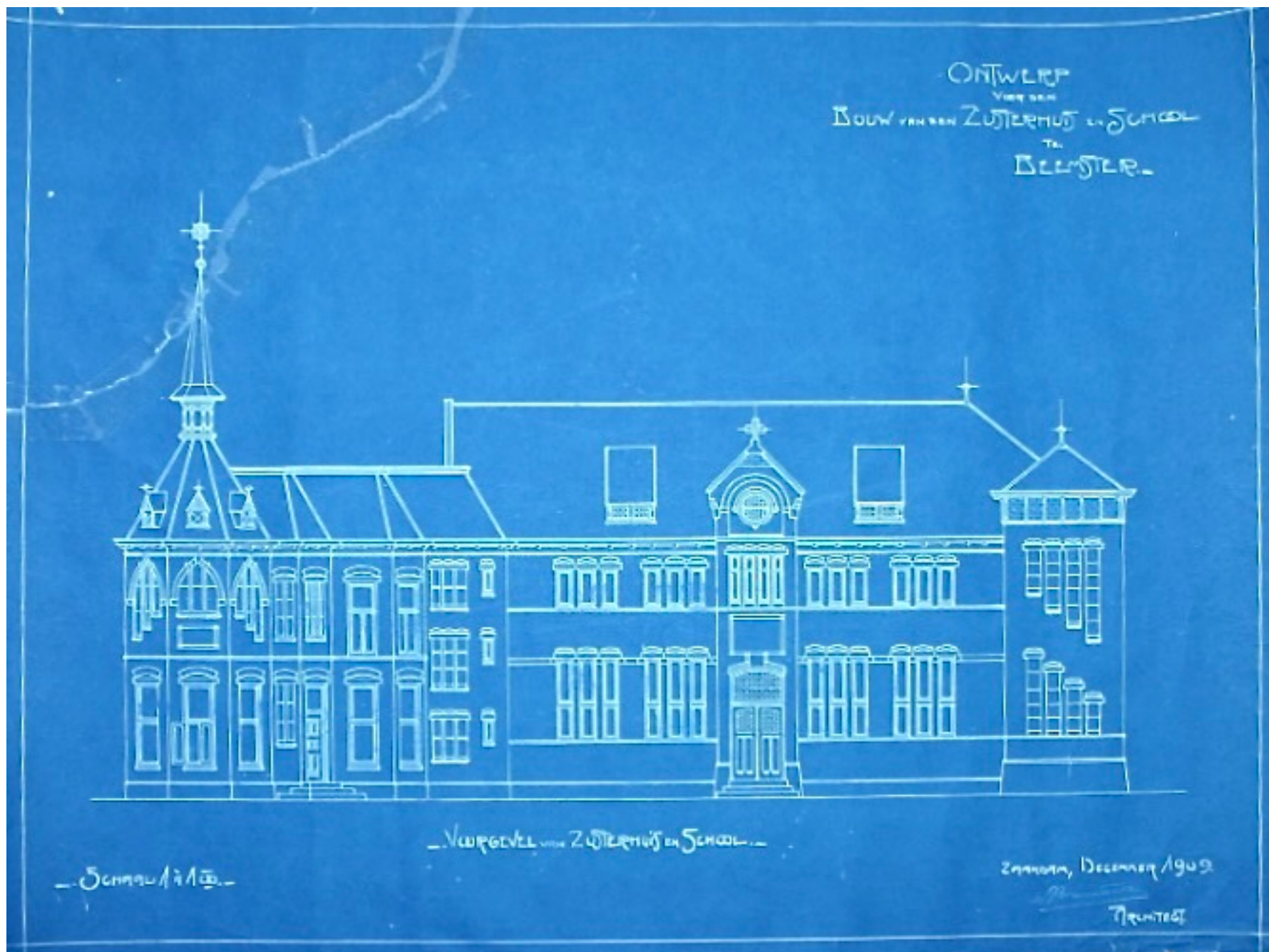
2. De School (Rechts)

Het rechter, langgerekte gedeelte van het ontwerp was de **school**.

- **Grote Ramen:** De school is herkenbaar aan de grote, hoge vensters. Dit was in die tijd een vereiste voor de 'frisse scholen', waarbij veel daglicht en ventilatie in de klaslokalen essentieel werden geacht voor de gezondheid van de leerlingen.
- **Centrale Entree:** In het midden zie je een rijkversierde ingangspartij met een trapgevelachtig element erboven.

3. De Architect: S.B. van Sante

Rechtsonder staat de vermelding "**Zaandam, December 1909**". Dit bevestigt dat dit wederom een werk is van S.B. van Sante. Hij ontwierp niet alleen de verbouwing van de Kerckhaen (1906), maar gaf met dit ontwerp uit 1909 het hele katholieke hart van Westbeemster een uniform en herkenbaar gezicht.

Bouwtekeningen van De Kerckhaen door de eeuwen heen

Op onderstaande blauwdruk uit **oktober 1928** staat het "**Plan tot het verbouwen van de Kosters Woning**" voor het R.K. Kerkbestuur St. Joannes de Dooper te Beemster. Ook dit ontwerp is van de hand van architect **S.B. van Sante** (ondertekend rechtsonder).

De tekening laat de aanpassingen zien aan het gebouw De Kerckhaen:

1. Gevelaanzichten (Bovenaan)

- **Zuidgevel:** De lange zijgevel met de ritmiek van de ramen.
- **Westgevel:** De kopse kant van het gebouw met de hoofdentree van de kosterswoning.
- **Situatie:** Rechtsboven zie je een klein kaartje ("Situatie Sectie A") dat de ligging van het gebouw ten opzichte van de Jisperweg en de omliggende percelen toont.

2. Bestaande vs. Nieuwe Toestand (Onderaan)

Onderaan de tekening kun je de transformatie van de ruimtes goed vergelijken:

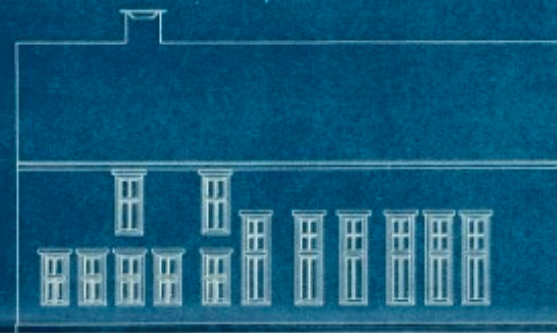
- **Bestaande Plattegrond (Links):** Hier zie je de indeling zoals die na de verbouwing van 1906 was, met een grote zaal, een vrouwen-zaal en de oorspronkelijke kosterswoning.
- **Nieuw Plan (Rechts):** In dit ontwerp uit 1928 worden de ruimtes functioneler ingedeeld. Er is nu sprake van een "**Toneel**", een "**Patronaat**" (een ontmoetingsruimte voor de katholieke jeugd) met daartussen een uitneembare afscheiding. En een gemoderniseerde indeling van de **woonkamer en keuken** voor de koster.

3. Technische Details (Midden)

- **Zolderverdieping:** In het midden zie je de indeling van de bovenverdieping met diverse **slaapkamers** en een grote **opslagzolder**.
- **Doorsnedes (C.D. en A.B.):** Deze laten de verticale opbouw van het gebouw zien, inclusief de schoorstenen en de hoogte van de verschillende verdiepingen.

Opvallend detail: De term "**Patronaat**" op de tekening onderstreept de sterke sociale en religieuze rol die het gebouw in 1928 speelde binnen de katholieke gemeenschap van Westbeemster. Het was niet alleen een woning, maar het kloppend hart van het verenigingsleven.

.PLAN TOT HET VERBOUWEN VAN DE KOSTERS WONING.
 .VOOR HET R. K. KERK BESTUUR. ST. JOANNES DE DOOPER TE BEEMSTER.
 .SCHAAL 1/100.

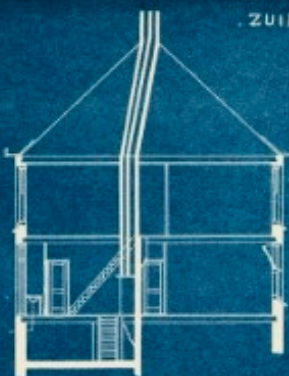
.zuid gevel.

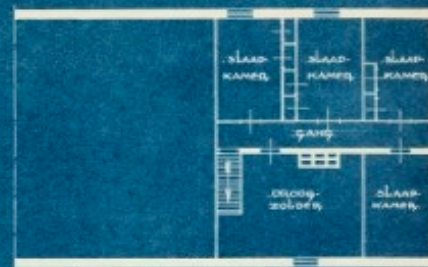
.west gevel.

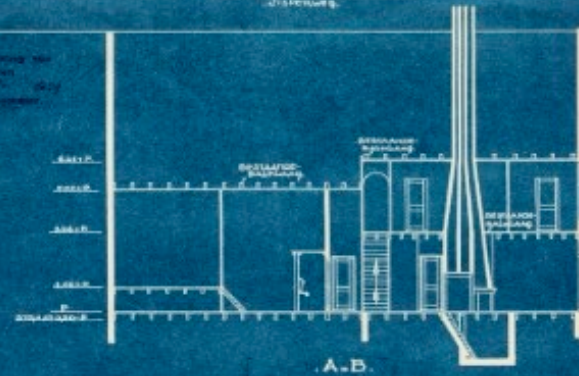
.SITUATIE-SECTIE A.
 .Nº 599 SCHAAL 1/500.

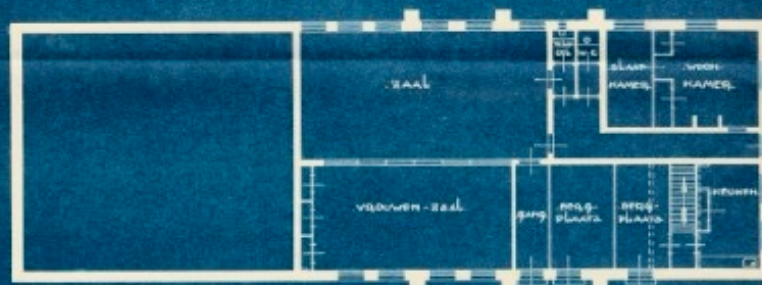
.C.-D.

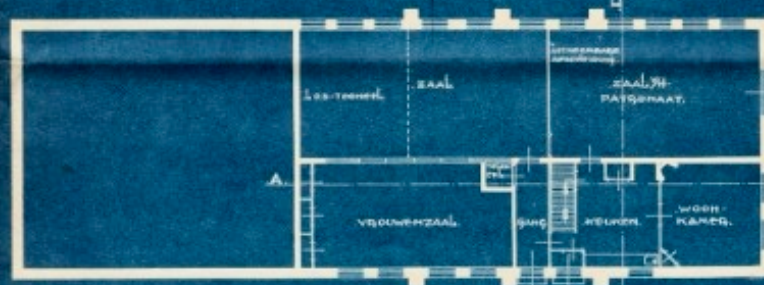
.zolder verdieping.

.A.-B.

.BESTAANDE PLATTEGROND.

.NIEUW PLAN.

.DECHATES, OCT - 1888.
 J. H. B. B. B.

In 1958 werd de voormalige schuilkerk verbouwd naar een ontwerp uit 1952 van Architectenbureau Overtoom uit Alkmaar met de opdracht: verbouwen en opnieuw inrichten van bestaand parochiehuis.⁵ Er kwam een woning voor de conciërge en een 'gelagkamer' aan de voorzijde en een grote zaal met toneel. Het café aan de achterkant en de kosterwoning verdwenen.

In het plan zijn de ramen op verschillende plekken aangepast om het gebouw van schuilkerk naar een multifunctioneel parochiehuis te transformeren. Ook werden er twee extra pilaren gemetseld. Aan de zuidgevel is de extra pilaar later verdwenen, wellicht door de aanbouw van de serre, uitgevoerd door uitbater Leo Koorn in de jaren 90.

Op onderstaande gedetailleerde bouwtekening staat het **"Plan voor het verbouwen van het parochiehuis der Par. St. Johannes de Doper te Beemster"**. De tekening toont de architectonische plannen voor De Kerckhaen:

Gevelaanzichten:

Hier zie je **drie grote, hoge raampartijen** die de grote zaal van licht voorzien. Oorspronkelijk waren deze ramen kleiner en hadden een meer kerkelijke (spitsere) vorm. De tekening toont een strakke, rechthoekige verdeling die typisch was voor de functionele architectuur van de jaren '50.

Plattegrond begane grond:

- **Toneel:** Een grote centrale zaal (aangeduid als "Toneel") met volwaardig podium met een duidelijke constructie voor de toneelopening. En bijbehorende faciliteiten zoals een garderobe en een buffetgedeelte. Op de plattegrond is een raster te zien voor de vloerindeling.
- **Kleedkamers:** Direct grenzend aan het toneelgedeelte, wat bevestigt dat de focus volledig verschoof naar de functie van dorps huis en theater.
- **Gelagkamer:** Aan de linkerzijde bevindt zich de hoofdentree die toegang geeft tot de gelagkamer.
- **Buffet en Keuken:** Centraal gelegen om zowel de grote zaal als de gelagkamer te bedienen.
- **Facilitaire ruimtes:** Tussen het café en de grote zaal bevinden zich de **hal/entree**, de garderobe en de toiletgroepen.

⁵ Waterlands Archief, Blok 0552, inventarisnummer 53

De constructie en technische details:

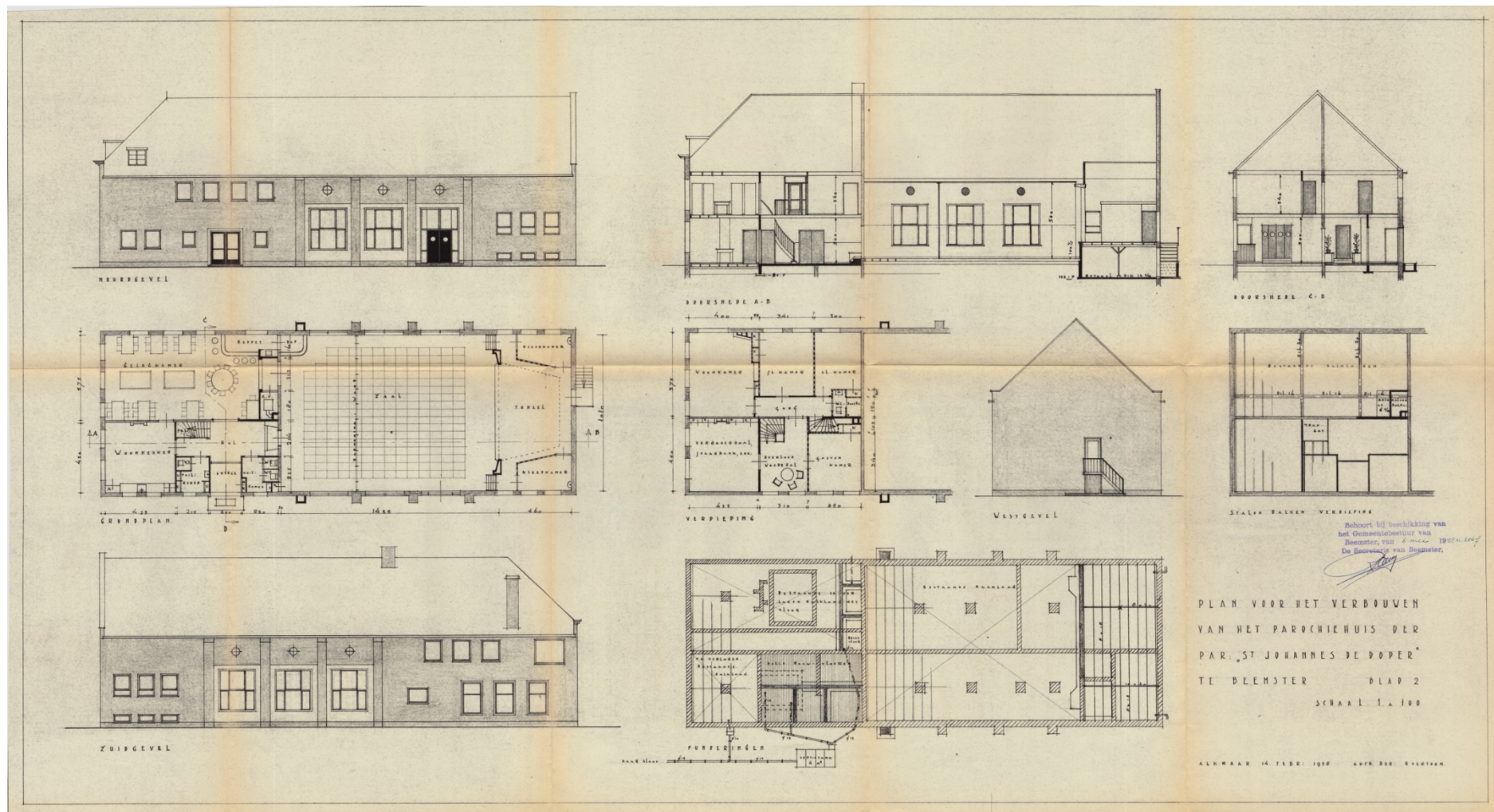
Hoewel de tekening een traditionele houten kapconstructie laat zien, zijn **stalen balken** op de volgende manieren toegepast:

- **Ondersteuning van de verdiepingsvloer:** In het gedeelte boven de entree en het buffet (links op de plattegrond) werden stalen balken gebruikt om de houten vloerbalken van de verdieping te dragen. Dit gaf de nodige stijfheid aan het voorhuis.
- **Stalen lateien boven de raamgroepen:** De zijgevels van de zaal hebben opvallend grote vensters in groepen van drie of vier. Om het gewicht van het dak en het bovenliggende metselwerk op te vangen, zijn boven deze raampartijen zware **stalen balken** als lateien in de muur gelegd.

Op de doorsneden (vooral Doorsnede A-B in het midden van de tekening) is te zien hoe de constructie is opgebouwd om de vrije ruimte in de zaal te garanderen door een slimme combinatie van **traditionele houten spanten** en **stalen verstevigingen**:

- **Houten Polonceau-achtige spanten:** Er is gebruikgemaakt van houten spanten die de daklast dragen. Om te voorkomen dat deze zware kap de zijmuren naar buiten zou drukken, zijn er horizontale **stalen trekstangen** aangebracht. Deze dunne maar sterke stalen stangen verbinden de voetpunten van de spanten en vangen de spatkrachten op.
- **Koppelbalken in de kap:** In de lengterichting van de zaal zie je op de doorsnede dat de spanten onderling verbonden zijn. Hierdoor ontstaat een stijf 'skelet' dat de windbelasting op de grote zijgevels overbrengt naar de dwarsmuren.

Door deze methoden was er geen behoefte aan ondersteunende kolommen in het midden van de zaal, wat essentieel was voor de functie als evenementenruimte en toneelzaal.

Op onderstaande bouwtekening, getiteld "**Wijzigingen Verbouwing Parochiehuis te Noord Beemster**" (gedateerd 9 juli 1952), zijn aanpassingen te zien op het eerdere ontwerp. De kleedkamers in de kelder onder het toneel kregen een ingang met trappenhuis aan de achterkant. De verbouwing werd gerealiseerd in 1958, zoals blijkt uit de stempel van het Gemeentebestuur van Beemster dd 9 juli 1958. Dit is wat er op de verschillende onderdelen van de tekening te zien is:

Gevelaanzichten (Bovenaan)

- **Zuidgevel:** Toont de zijde met de drie grote, kenmerkende raampartijen. Deze ramen zijn in dit plan van 1952 getekend als grote rechthoekige vlakken met een fijne roedeverdeling, bedoeld om de grote zaal van veel licht te voorzien. En aangebouwde toiletten.
- **Noordgevel:** De tegenoverliggende zijde, waar ook de entree en kleinere vensters voor de nevenruimtes zichtbaar zijn.
- **Westgevel:** Het nieuwe trappenhuis aan de kopse kant van het gebouw met ingang voor toneel en kleedkamers mannen en vrouwen.

Plattegronden (Links onderaan)

- **Grondplan voorhuis (voormalige parochie):** Hier zie je de indeling van de begane grond van het café met onder andere een "Gelagkamer", een grote "Hal", het "Buffet" en de "Keuken". Ook de sanitaire voorzieningen ("W.C.") staan ingetekend.
- **Verdieping:** woonruimte voor conciërge met woonkamer en twee slaapkamers en een 'zaaltje', dat werd gebruikt als kantoor door de lokale bank.

Plattegronden (rechts boven)

- **Souffleur:** Dwarsdoorsnede met kelder onder het toneel en ruimte voor souffleur.
- **Toneel:** plattegrond van het toneel met trappenhuis en begin grote feestzaal.
- **Kelder onder toneel:** plattegrond van kelder onder het toneel met kleedkamers voor dames en heren, berging en souffleur.

Technische Details

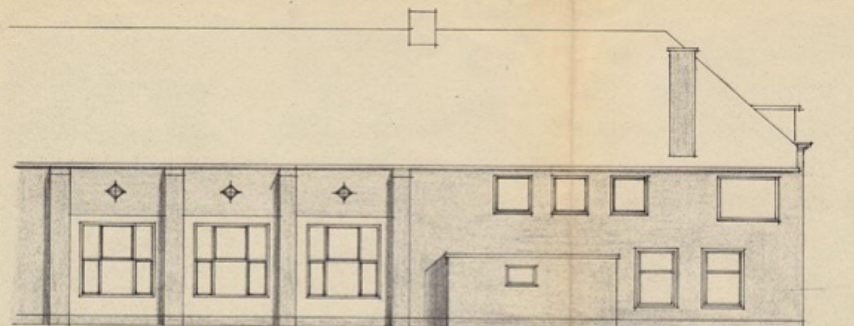
- **Doorsnede:** Rechtsboven zie je een verticale doorsnede die de hoogte van de verdiepingen en de kapconstructie verduidelijkt.
- **Riolering - Fundering:** Een technisch plan voor de afvoer en de basis van het gebouw.
- **Stempels:** Rechtsboven staat de officiële goedkeuring van het **Gemeentebestuur van Beemster**, wat bevestigt dat dit het definitieve plan was voor de modernisering.

De grotere ramen waren onderdeel van de "Wijzigingen" uit 1952 om het voorheen gesloten karakter van de schuilkerk geschikt te maken voor gemeenschapsgebruik en de grote feestzaal met toneel.

WYZIGINGEN VERBOUWING PAROCHIEHUIS TE NOORD-BEEMSTER SCHAAL 1:100

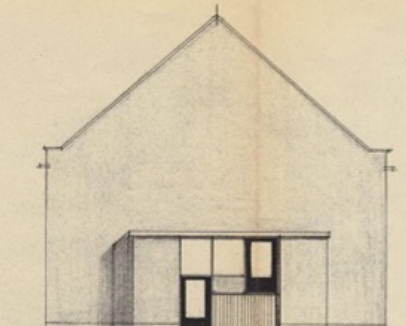
ALPHARE 17 MEI 1928
ARCHI. BUREAU OVERTOORN.

Behoort bij beschikking van
het Gemeentebestuur van
Beemster, van 9 juli 1928
De Begraafplaats van Beemster,

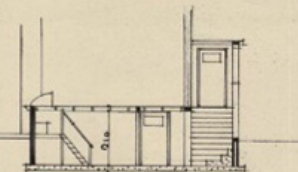
ZUIDGEVEL

AANGEBOUWDE THULEN

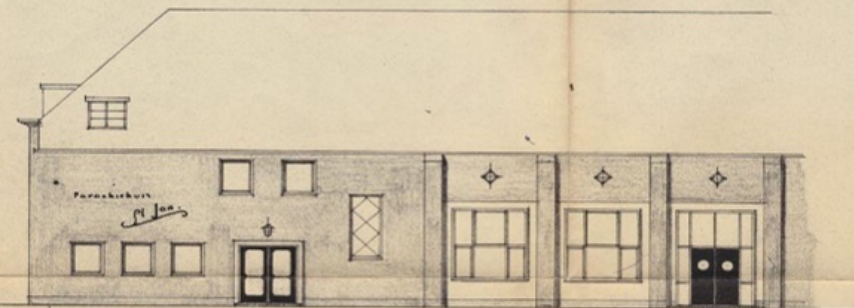

WESTGEVEL

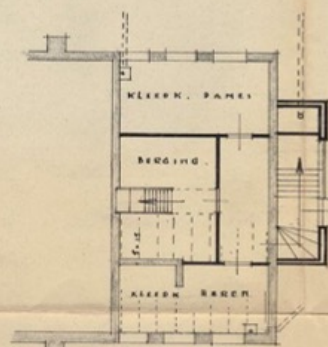
AANGEBOUWDE TRAPPENHUIS

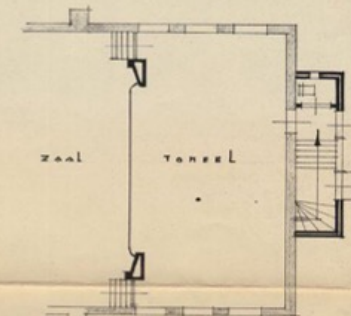
VOORGEVEL

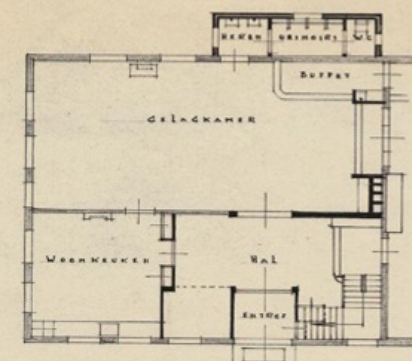
NOORDGEVEL

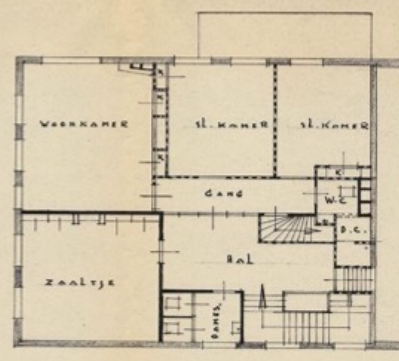
KLEEFK. ONDER TOREN

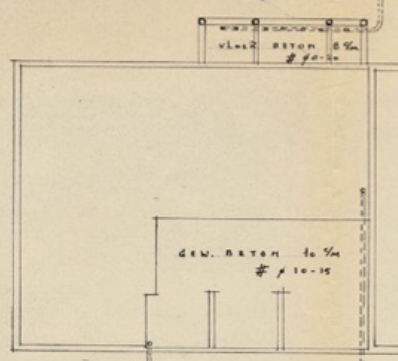
TOREN MET AANBOUW

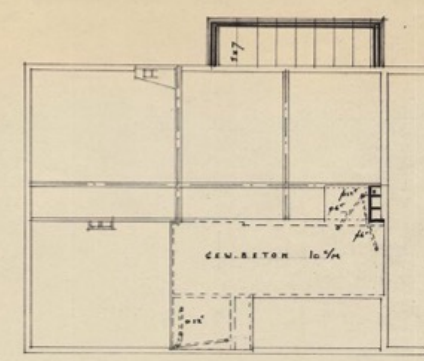
GRONDPLAN

VERDIEPING

RIOLERING - FUNDERING

PLAT-EN VLOER